

Improve of The Community product - Reed mat Products for boosting

The local occupation in Roi Et Province

Primmala Khumkomket¹ & Anisanee Thaenasa²

Received	Reviewed	Revised	Accepted
11/11/2024	16/11/2024	28/11/2024	28/11/2024

Abstract

The objective of this study were to examine 1) The operation of Thai Community Product Reed in Roi Et Province 2) To determine and compare heavy metals in synthesized dye.

The results showed 1) Operation problem was different on each side. The production side was the lack of skill, Shortages of raw materials. Sales and marketing side was no place in the distribution. In finance and accounting was no record account, No funding from members. The General Administration of the group has no organizational structure and regulations. 2) Considering the cost for external financial report, all operation costs incurred in the production. If calculate the costs and return for cash, the products: Samathi mat, 2 folding mats and 3 folding mat, have the ability to make a profit in cash. 3) Development of operation. The group will have performance goals, such as skill development, manufacturing, product development, quality standards. Government must encourage and provide for the exchange of knowledge about local wisdom and according to synthesized dye of respective 3 colours of yellow, red and green, lead level of ppb was at 0.89 ± 0.02 , 0.70 ± 0.03 and 0.84 ± 0.03 $\mu\text{g/kg}$ while chromium one were at 0.60 ± 0.01 , 0.42 ± 0.05 and 0.32 ± 0.11 $\mu\text{g/kg}$.

Keywords: Improve; Community Product; Reed mat Product

¹ Roi Et Rajabhat University, Email: primmala9495@gmail.com

² Roi Et Rajabhat University, Email: primmala9495@gmail.com

ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์เปลือกเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด

ปริมมลา ขำคมเขตต์³ และอนิสณี แทนอาษา⁴

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์เปลือกเพื่อส่งเสริมอาชีพท้องถิ่น จังหวัดร้อยเอ็ด” มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เปลือก จังหวัดร้อยเอ็ด 2. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก

ผลการศึกษาพบว่า 1) การดำเนินงานของกลุ่มพบปัญหาที่แตกต่างกันไปในแต่ละด้าน ด้านการผลิต การผลิตมีปัญหาในเรื่องทักษะแรงงาน ที่ยังขาดความชำนาญ ขาดแคลนวัตถุดิบในการผลิต ด้านการขายและการตลาด ไม่มีสถานที่ในการจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน ด้านการเงินและการบัญชี ไม่มีการจัดบันทึกบัญชี ไม่มีการ ระดมเงินทุนจากสมาชิก ด้านการบริหารงานทั่วไป ไม่มีโครงสร้างองค์กร และข้อบังคับของกลุ่ม 2) เมื่อพิจารณา ต้นทุนตามหน้าที่งานพบว่า ต้นทุนการดำเนินงานทั้งหมดเกิดขึ้นในส่วนของการดำเนินการผลิต หากคำนวณต้นทุน และผลตอบแทนที่เป็นเงินสด พบว่า เสื้อผ้าสี 2 พับ และเสื้อ 3 พับ ผลิตภัณฑ์ทั้งสามรายการมีความสามารถในการทำกำไรที่เป็นเงินสดทุกรายการ และ 3) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงาน กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเปลือกจะต้องเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจน เช่น การพัฒนาทักษะการผลิต การพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์ให้มีมาตรฐานเดียวกัน หน่วยงานภาครัฐจะต้องสนับสนุนให้เกิดองค์ความรู้ อีกทั้งประสานงานกับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นระหว่างกัน และพบว่า สีย้อมกกสังเคราะห์สีเหลือง สีแดง และสีเขียว มีปริมาณตะกั่ว เท่ากับ 0.89 ± 0.02 , 0.70 ± 0.03 และ 0.84 ± 0.03 ปริมาณโครเมียมเท่ากับ 0.60 ± 0.01 , 0.42 ± 0.05 และ 0.32 ± 0.11 ไม่โครมียมต่อกิโลกรัมตามลำดับ ซึ่งไม่เกินมาตรฐานที่กำหนด

คำสำคัญ: ยกระดับ; ผลิตภัณฑ์เสื้อ; ผลิตภัณฑ์ชุมชน

³ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, Email: primmala9495@gmail.com

⁴ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, Email: primmala9495@gmail.com

บทนำ

ตามทีสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดร้อยเอ็ด กรมการพัฒนาชุมชน มีนโยบายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ในจังหวัดยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน และพัฒนาช่องทางการตลาดที่หลากหลาย ของจังหวัดร้อยเอ็ด ในพื้นที่ 20 อำเภอ 58 ตำบล 68 หมู่บ้าน จำนวน 680 ผลิตภัณฑ์ ชุดโครงการวิจัยนี้เกิดจากทีมคณะผู้วิจัยได้สำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผลิตภัณฑ์เสื่อกกในพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดมีจำนวนหมู่บ้านที่มีกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จำนวน 28 หมู่บ้าน คิดเป็นร้อยละ 41 และได้สุ่มออกพื้นที่เพื่อหาข้อมูลการจะพัฒนากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก พบปัญหา/ข้อเสนอแนะเพื่อการนำสู่การแก้ปัญหาไปสู่การพัฒนาต่อไปหลายประเด็น อาทิ ความต้องการความช่วยเหลือด้านการตลาด รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ทันสมัยกับความต้องการของท้องตลาด เป็นต้น แต่จากข้อค้นพบดังกล่าว คณะวิจัย ค้นพบว่าถึงแม้จะได้ข้อมูลบางส่วนแล้ว ควรดำเนินการศึกษาบริบท วิเคราะห์ SWOT อย่างเป็นทางการ เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล นอกจากนี้คณะผู้วิจัยค้นพบว่ากลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกกจำนวนมากยังขาดระบบการบริหารจัดการองค์รวมที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากองค์กรหลายฝ่าย

โครงการวิจัยนี้มีโครงการวิจัยที่อยู่ภายใต้ จำนวน 4 โครงการ 1. การศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ด 2. ฐานข้อมูลความหลากหลายของภูมิปัญญาผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ด 3. การวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก และ 4. กลยุทธ์การตลาดเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก ผ่านช่องทางดิจิทัล งานวิจัยทั้ง 4 โครงการนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อแผนงานนี้จะก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ เกิดขึ้นโครงการวิจัยนี้จะช่วยพัฒนา ยกระดับ และเพิ่มศักยภาพ เพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ชุมชนในจังหวัดร้อยเอ็ด รวมถึงพัฒนาสู่ผลิตภัณฑ์เสื่อกก ที่มีลวดลาย หรือลักษณะอื่นใดที่ บ่งบอกถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดร้อยเอ็ดต่อไปทั้งนี้ โครงการวิจัยนี้เพื่อ ศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชนผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ด และ การวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก นอกจากนี้ทีมคณะผู้วิจัย คาดหวังว่า จากการทำโครงการวิจัยนี้ อาจเกิดผลิตภัณฑ์เสื่อกกที่มีลวดลาย หรือ รูปแบบ ที่เป็นสัญลักษณ์ของสินค้าเฉพาะของจังหวัดร้อยเอ็ดด้วย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ด
2. เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก

ขอบเขตการวิจัย

1. สํารวจข้อมูลจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกกในจังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 28 หมู่บ้าน เพื่อวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อม

2. ทำการวิเคราะห์ปริมาณ ทำการศึกษาปริมาณตะกั่ว (Pb) และโครเมียม (Cr) ในสีสังเคราะห์สามสี คือ สีเหลือง แดง เขียว โดยใช้เทคนิคกราฟฟิเตอร์เนซอะตอมมิกแอบซอร์พชันสเปกโทรโฟโตเมตรี โดยเก็บตัวอย่างกกที่นำมาวิเคราะห์จากกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านอุมเม่าใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีการวิจัย

วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพที่เน้นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

โดยเน้นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชนและชุมชน และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ การเก็บข้อมูลครั้งนี้จะเก็บข้อมูลจากกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก ของจังหวัดร้อยเอ็ด แบบเจาะจง รวมถึงแหล่งข้อมูลปฐมภูมิและทุติยภูมิ จากนั้นทำการวิเคราะห์ ปัจจัยสภาพแวดล้อม (SWOT analysis) ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก

ด้านบริบทและศักยภาพการทำการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ด โดยจัดเวทีประชาคมและการรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์

ด้านวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก นำไปสู่ข้อมูลทางวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก โดยการเก็บตัวอย่างผลิตภัณฑ์มาวิเคราะห์ในห้องปฏิบัติการทางวิทยาศาสตร์และเปรียบเทียบสารปนเปื้อนโลหะหนักที่เกิดขึ้น เพื่อชี้ให้เห็นข้อดี ข้อเสีย ของสีย้อมจากแหล่งผลิตต่าง ๆ รวมถึงชี้ให้เห็นผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมต่อไป และถ่ายทอดผลสู่กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก

ผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื่อกก จังหวัดร้อยเอ็ดจากจำนวนกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชน 28 ชุมชนในเขตพื้นที่จังหวัดร้อยเอ็ดที่ผู้วิจัยได้คัดเลือกกลุ่มเพื่อเป็นแบบการศึกษา คือ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านอุมเม่าใต้ หมู่ที่ 12 ตำบลอุมเม่า อำเภอโพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด และได้ผลการวิจัยดังนี้

1) ความเป็นมา นางวงเดือน วาริรัตน์ หัวหน้ากลุ่ม เล่าว่าตนเองเกิดที่หมู่บ้านแห่งนี้ ซึ่งได้มีการทอเสื่อเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่ปู่ ย่า ตา ยาย ทำเป็นงานอดิเรกอยู่แล้ว และได้เรียนรู้

ชิมชัปปะอามีปัญญาดังกล่าวมาตั้งแต่เด็ก เมื่อมีเวลาว่างจากการประกอบอาชีพเกษตรกรรมและการรับจ้างแล้วจึงได้ความรู้ เกี่ยวกับการทอเสื่อกกมาทอเสื่อกกเพื่อใช้ในครัวเรือน เมื่อเพื่อนบ้านเห็นเสื่อกกของนางวงเดือน วาริรัตน์ จึงมีความต้องการที่จะทำเสื่อกกเพื่อใช้ในครัวเรือนบ้าง เนื่องจากมีลวดลายสวยงามแตกต่างจากเสื่อกกพื้นบ้านที่เคยทำกันมา จึงได้ขอให้ช่วยฝึกสอนทอเสื่อกกให้ หลังจากนั้นก็มีชาวบ้านใกล้เคียงซึ่งมีเวลาว่างจากการทำเกษตรกรรม หรือการรับจ้างให้ความสนใจที่จะฝึกทำเสื่อกกมากขึ้น นางวงเดือน วาริรัตน์ มีความยินดีฝึกสอน แบ่งปันความรู้ให้กับเพื่อนบ้านที่สนใจเสมอมา ต่อมาเมื่อ ปี พ.ศ. 2559 ตนดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านจึงนำเรื่องการทอเสื่อกกมาเป็นจุดเด่นของหมู่บ้าน จัดตั้งกลุ่มผลิตภัณฑ์เสื่อกก โดยใช้บ้านตนเองเป็นสถานที่จัดกลุ่ม และสมาชิกสามารถมาใช้พื้นที่ดังกล่าวได้ตลอดเวลา จนเมื่อ ตุลาคม พ.ศ. 2565 ตนได้เกษียณอายุราชการ แต่ยังคงจัดตั้งกลุ่มนี้ต่อไป ปัจจุบันมีสมาชิกกลุ่มทั้งสิ้น 22 คน

2) การดำเนินงานด้านการผลิต จากการสัมภาษณ์สมาชิกของกลุ่มผลิตภัณฑ์เสื่อกก พบว่า เนื่องจากการทอเสื่อกกเป็นงานอดิเรกที่ช่วยสร้างรายได้เสริมนอกเหนือจากการอาชีพเกษตรและการรับจ้าง กำลังการผลิตจึงมีไม่มากนัก นางวงเดือนซึ่งเป็นผู้ที่มีความชำนาญมาก ยังมีกำลังการผลิตประมาณ ปีละ 10 ผืน สำหรับต้นทุนการผลิตประกอบด้วย วัสดุดิบ แรงงาน และค่าใช้จ่ายการผลิต มีรายละเอียด ดังนี้

2.1) วัสดุดิบ ประกอบด้วยเส้นกก สีย้อม เกลือ เส้นเอ็น การจัดซื้อวัสดุดิบทุกรายการจะซื้อเป็นเงินสดทั้งจำนวน อธิบายรายละเอียดวัสดุดิบแต่ละรายการ ดังนี้

2.1.1) เส้นกก สำหรับกกที่ชาวบ้านนำมาใช้ทอเสื่อกกเป็นกกกลม หรือชาวบ้านเรียกกันว่า ต้นไทร ต้นกกนี้ปลูกง่ายมักเกิดในที่ที่มีน้ำขังและชื้นแฉะ เส้นกกลักษณะจะเป็นเส้นตรงเสมอกัน ด้านในนุ่ม ผิวด้านนอกของกกจะเป็นมันเรียบ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะนำมาใช้ในการทำเป็นวัสดุดิบเส้นกก เส้นกกที่นำมาทอบางส่วนซื้อจากบ้านท่าเสียว บางส่วนซื้อจากผู้เฒ่าในหมู่บ้านซึ่งเก็บต้นกกมากรีดเป็นเส้นแล้ว ตากแห้ง เส้นกกจะซื้อเป็นเงินสดในราคา กิโลกรัมละ 40 บาท เส้นกก 1 กิโลกรัมจะใช้ทอเสื่อกกได้ 1 ผืน โดย เสื่อทอ 1 ผืน นำมาทำเป็นเสื่อสมาธิได้ 2 ผืน แต่ถ้านำมาทำเสื่อ 2 ผืนจะต้องใช้เสื่อทอ 2 ผืน และถ้าเป็นเสื่อ พับ 3 ผืน จะต้องใช้เสื่อทอ 3 ผืน

2.1.2) สีย้อม สีย้อมที่ใช้เป็นสีเคมี เส้นกกจะต้องนำมาย้อมสีให้เรียบร้อยก่อนจึงจะนำไปทอขึ้นรูป ให้มีลวดลายต่าง ๆ ตามต้องการต่อไป สีย้อมกกมีราคาของละ 6 บาท ปริมาณการใช้สีย้อมจะเท่ากับ 1 ของ ต่อน้ำหนักเส้นกก 1 กิโลกรัม และสีย้อมธรรมชาติจากเปลือกไม้ตามสภาพ

2.1.3) เกลือ ในระหว่างการย้อมสีเส้นกกนั้นจะใส่เกลือลงไปด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เส้นกกที่ย้อมและตากแห้งแล้วมีความเงางาม เกลือมีราคาห่อละ 1 บาท ปริมาณการใช้เกลือจะเท่ากับ 1 ของ ต่อน้ำหนักเส้นกก 1 กิโลกรัม

2.1.4) เส้นเอ็น คือ เชือกที่ใช้ซึ่งพื้กับโอง โดยสอดเชือกเข้าตามช่องพื้ เส้นเอ็น 1 ม้วน มีราคา ม้วนละ 40 บาท เส้นเอ็น 1 ม้วน สามารถใช้ทอเสื่อได้ 3 ผืน

2.2) แรงงานที่ใช้ในการผลิตแยกเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นแรงงานในการย้อมสี และทอ ซึ่งสมาชิกในกลุ่มเป็นผู้ย้อมสีและทอเอง ค่าแรงงานในส่วนนี้ไม่มีการจ่ายค่าจ้างแรงงานให้ตนเอง ส่วนที่สองคือค่าจ้าง แรงงานเย็บแปรรูป เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีจักรเย็บผ้าและไม่มีฝีมือในการเย็บ จึงส่งไปจ้างเย็บอัตรา ค่าจ้างเย็บเสื่อสมาธิผืนละ 60 บาท เสื่อ 2 พับ ผืนละ 100 บาท และเสื่อทอ 3 พับ ผืนละ 120 บาท

2.3) เครื่องมือ อุปกรณ์วัสดุสิ้นเปลืองอื่น ๆ และค่าใช้จ่ายการผลิตในการทอเสื่ออก มีดังนี้

2.3.1) โองทอเสื่อ คือโครงไม้ของเครื่องทอ ใช้สำหรับซึ่งเชือกเอ็นในการทำแบบทอ เสื่ออก โอง ทอเสื่อทำจากไม้เนื้อแข็งเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า จะใช้วิธีการจ้างทำในราคา 500 บาท

2.3.2) พื้ทอเสื่อ คือเครื่องสำหรับทอเสื่ออก ใช้สำหรับสอดเชือกเอ็น ซึ่งจะกระทบเชือก เอ็น และกกให้ประสานกัน พื้ทอเสื่อมีลักษณะเป็นท่อนไม้ มีช่องห่างกันประมาณ 1 นิ้ว จะใช้วิธีการ จ้างทำในราคา 300 บาท

2.3.3) ไม้สอด หรือไม้ส่งกก ใช้สำหรับสอดไปตามช่องว่างระหว่างเชือกเอ็นโดยแนบ ส่วนหัวของ เส้นกกกับไม้สอด ไม้สอดมีลักษณะเป็นเส้นตรงแบน ๆ จะใช้วิธีการจ้างทำในราคา 50 บาท

2.3.4) อุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในกระบวนการย้อมสีเช่น กรรไกร กะละมัง เตา ไม้ย้อม ตะกร้า ราว ตากเส้นกก เป็นต้น

2.3.5) วัสดุสิ้นเปลืองอื่น ๆ เช่น น้ำสะอาด ฟืนที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง เชือกฟางใช้ซึ่งตากเส้น กก กระบวนการทอเสื่ออก แบ่งออกเป็น 3 ลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนการย้อมสีเส้นกก

1. นำกกที่แห้งแล้วนำไปแช่น้ำให้กกพองตัวอ่อนนุ่ม ประมาณ 10 – 20 นาที เพื่อให้ กกอ่อนนุ่มเมื่อ ย้อมสีจะทำให้ติดสีได้ง่าย

2. ต่อกไปนากะละมังมาวางบนเตา เทน้ำสะอาดลงไปนากะละมังประมาณ $\frac{3}{4}$ ของ กะละมังรองน้ำเดือด เมื่อน้ำเดือดแล้วเทเกลือลงไป 1 ชอง เพื่อให้สีที่ย้อมกกมีความเงางาม แล้วจึงเท สีย้อมกกกลงไปจำนวน 1 ชอง ต่อกเส้นกก 1 กิโลกรัม ใช้ไม้กวานให้สีละลายจนเข้ากัน

3. นำกกที่แช่น้ำจนอ่อนนุ่มแล้วค่อยๆ นำส่วนปลายจุ่มลงในกะละมัง ใช้ไม้กดเส้น กกกลงให้สีติดต้องคอยกลับเส้นกกเพื่อให้สีจับกได้ทั่วทุกเส้นหรือจนกกอึดตัว ใช้เวลาประมาณ 30 นาที หรือขึ้นอยู่กับความเข้มของสีที่ต้องการ ยิ่งต้มนานสียิ่งเข้ม เมื่อเส้นกกมีสีเข้มตามที่ต้องการแล้ว นำเส้น กกออกจากกะละมัง

4. นำไปล้างน้ำสะอาดในกะละมังที่เตรียมน้ำสะอาดไว้ เพื่อให้สะเก็ดสีที่เกาะอยู่หลุดออกไป การล้างน้ำทำให้สีจากลงไปถึงน้อย แต่จะช่วยให้เส้นกกระดาด ไม่มีสีติดมือเวลาทอซึ่งอาจเป็นอันตรายได้

5. นำกากไปตากแดดหรือผึ่งลมให้แห้ง โดยตากบนราวเชือก ตากประมาณ 1-2 วัน จนแห้งสนิทแล้ว เก็บมัดเป็นกำๆ ระวังอย่าให้ถูกน้ำในขณะที่ยังไม่ได้ใช้เพราะจะทำให้ขึ้นราได้

ขั้นตอนการทอเสื่ออก

1. นำเชือกในลอนหรือเชือกเอ็นซึ่งที่โองทอเสื่อให้เป็นเส้นตามโอง และเลือกขนาดของฟืมตามที่ต้องการ นำฟืมไปตั้งในโองที่จะทอ แล้วตั้งให้ได้ระดับ ระยะห่างประมาณ 2 ฟุต นำเชือกในลอนมาซึ่งตามริม ฟืม ซึ่งแรกจะเริ่มจากด้านซ้ายหรือขวาก่อนก็ได้แล้วแต่ถนัด

2. นำกสอดเข้ากับไม้สอดเพื่อที่จะสอดเข้ากับโองทอเสื่อ

3. เมื่อสอดตกเข้าไปแล้วผลักฟืมเข้าหาตัวเองให้กหรือไหลแน่นติดกันเป็นลวดลายต่าง ๆ จากนั้นก็ นำเสื่ออกที่ทอแล้วมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ

ขั้นตอนการเย็บแปรรูป ขั้นตอนนี้จะส่งไปเย็บแปรรูป ซึ่งเป็นสมาชิกคนหนึ่งของกลุ่มและมีจักรเย็บผ้าเป็นของตนเอง กำลังฝึกเย็บเพื่อรับงานเย็บเสื่ออกให้กับสมาชิก ในกลุ่มต่อไป ส่วนรูปแบบผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายทั่วไป มี 3 ประเภทคือ

1. เสื่อสมาธิ ขนาด 33 x 70 ซม.

2. เสื่อ 2 พับ ขนาด 96 x 190 ซม.

3. เสื่อ 3 พับ ขนาด 144 x 190 ซม.

สำหรับการตั้งราคาขายข้างต้น ประมาณการจากค่าวัตถุดิบ แรงงานการเย็บ และค่าใช้จ่ายอื่น ทั้งนี้ไม่นับรวมค่าแรงงานในการย้อมสีและการทอ เนื่องจากใช้เวลาค่อนข้างนาน ถ้ากำหนดราคาขายโดยคิด ค่าแรงงานในการย้อมสีและการทอเข้าไปด้วยแล้ว ราคาขายจะสูงมาก ปัญหาด้านการตลาด ไม่มีสถานที่วางจำหน่ายสินค้าที่แน่นอน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการใด สนใจให้ไปออกร้านแสดงสินค้าบ้าง ไม่มีลวดลายเสื่ออกให้ลูกค้าเลือกชมเลือกซื้อได้ทุกลวดลาย เนื่องจากการทอใช้เวลาจนถึงผลิตได้น้อย รวมถึงราคาจำหน่ายค่อนข้างสูง แต่สามารถต่อรองราคาได้โดยขึ้นอยู่กับความประณีตของงานและลวดลาย

4. ด้านการเงินและการบัญชีการรวมกลุ่มกันในระยะแรกนี้เพียงเพื่อการแบ่งปันความรู้ร่วมกัน ยังไม่มีการระดมเงินทุนในรูปของหุ้นสมาชิกเพื่อการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์เสื่ออกที่ชัดเจน ผู้ใดสนใจจะทำเสื่ออกจะใช้เงินทุนของตนเองซึ่งมีจำนวนไม่มาก ทั้งนี้เพราะอุปกรณ์เครื่องมือหลักในการทอเสื่ออกจะช่วยกันทำขึ้นเอง โดยเก็บไม้ในป่าตามธรรมชาติมาเป็นวัตถุดิบในการผลิต ถือเป็นทุนทางธรรมชาติและทุนที่เป็นภูมิปัญญาความรู้ที่สามารถผลิตเครื่องมือประกอบอาชีพได้เอง ส่วนอุปกรณ์อื่นๆ ราคาไม่แพง เนื่องจากการทอเสื่ออก ทำเป็น อาชีพเสริมในยามว่างหลังจากการทำนา และงาน

รับจ้างแล้ว สมาชิกจึงทอเสื้อกได้ไม่มากนัก ปริมาณเสื้อกที่ทำได้ประมาณปีละ 10 ผืนเท่านั้น ดังนั้นเมื่อปริมาณสินค้าที่ผลิตได้ไม่มากนัก การออกร้านแสดงสินค้าไม่แน่นอน รายรับรายจ่ายมีไม่มากและไม่แน่นอนเท่าใด จึงไม่เห็น ความจำเป็นของการจัดบันทึกบัญชี ปัญหาด้านการเงินและการบัญชี ขาดเงินทุนสนับสนุนเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนางานของกลุ่ม ผลิตภัณฑ์เสื้อก และไม่มีเอกสารการจดบันทึกรายการรายรับรายจ่ายเนื่องจากไม่มีรายการอะไรมาก (Kotchakorn, 2009)

5. ด้านการบริหารงานทั่วไป ในช่วงแรกไม่มีการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ ผู้ใดสนใจทอเสื้อกไว้ใช้ในครัวเรือนจะมารวมกลุ่มกันฝึกทอ เพื่อหารายได้ให้แก่ครอบครัวและใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เมื่อมีผู้ผลิตจำนวนมากขึ้น จึงเรียกกันว่าเป็นกลุ่มผลิตภัณฑ์ แต่ยังไม่มีการจดทะเบียนอย่างเป็นทางการ เริ่มมีการ รวมกลุ่มกันเพื่อขอจดทะเบียนผลิตภัณฑ์ชุมชนประมาณต้นปี 2565 สมาชิกขาดองค์ความรู้ในด้านการ บริหารงาน ปัญหาด้านการบริหารงานทั่วไป การจัดตั้งเป็นคณะกรรมการดำเนินงานเสื้อกยังไม่ชัดเจน ไม่มี โครงสร้างองค์กรจึงยังไม่มีการจัดแบ่งหน้าที่งานให้สมาชิก รวมถึงยังไม่เคยมีการวางแผนงาน หรือแนวทางการ ดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์เสื้อกกว่าจะเป็นอย่างไร

ตอนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก นำไปสู่ข้อมูลทางวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน

ทำการศึกษาปริมาณตะกั่ว (Pb) และโครเมียม (Cr) ในสีสังเคราะห์สามสี คือ สีเหลือง แดง เขียว โดยใช้เทคนิคกราไฟท์เฟอร์เนซอะตอมมิกแอบซอร์พชันสเปกโทรโฟโตเมตรี ซึ่งแต่ละตัวอย่างทำการวิเคราะห์ซ้ำ ผลปรากฏดังนี้

Table 1 การเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก

สีสังเคราะห์	ปริมาณตะกั่ว Pb(μ /kg) $\pm$ S.D	ปริมาณโครเมียม Cr(μ /kg) $\pm$ S.D
ค่ามาตรฐาน	1.00-4.00	0.75-1.00
เหลือง	0.89 $\pm$ 0.02	0.60 $\pm$ 0.01
แดง	0.70 $\pm$ 0.03	0.42 $\pm$ 0.05
เขียว	0.84 $\pm$ 0.03	0.32 $\pm$ 0.11

สรุปผลการวิจัย

ตอนที่ 1 เพื่อศึกษาบริบทและศักยภาพของการบริหารจัดการธุรกิจผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์เสื้อก ก จังหวัดร้อยเอ็ด

1) การดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านอู่เม่าได้ หมู่ที่ ตำบลอู่เม่า 12 อำเภอ โพนทอง จังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยใช้หลักการวิเคราะห์การดำเนินงาน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก การ สังเกตการณ์ สรุปผลได้ว่า

1.1) ด้านการผลิต พบว่า กลุ่มไม่มีการวางแผนการผลิต ใช้เวลาในยามว่างให้เกิด ประโยชน์ด้วยการทอเสื่ออกเพื่อให้มีรายได้เสริมกำลังการผลิตจึงมีไม่มาก เส้นกกที่เป็นวัตถุดิบหลักมีใน ท้องถิ่นเองแต่ไม่มากนัก ส่วนใหญ่จึงซื้อจากจังหวัดอื่น แรงงานในการทอใช้เวลาอย่างมาก เนื่องจากยังไม่มี ความชำนาญ ส่วนการเย็บแปรรูป ส่งไปจ้างเย็บ ปัจจุบันเริ่มให้สมาชิกที่มีจักรได้ฝึกเย็บเพื่อจะได้รับการ งานของสมาชิก ในชุมชนเอง แต่มีจักรเย็บผ้ามีเพียงเครื่องเดียวเท่านั้น ส่วนผลิตภัณฑ์ที่ผลิตได้นั้นยังไม่มี การตรวจสอบคุณภาพ ของผลิตภัณฑ์ ผลิตภัณฑ์ที่ได้จึงไม่ได้มาตรฐานเดียวกัน

1.2) ด้านการขายและการตลาด สมาชิกจะรวมผลิตภัณฑ์ที่ได้ไว้ออกร้านแสดง สินค้าตามงานต่าง ๆ ที่มีหน่วยงานราชการจัดขึ้น ซึ่งถือเป็นตลาดหลัก แต่การออกร้านแสดงสินค้ายังไม่ แน่นนอน ขึ้นอยู่กับหน่วยราชการใดจะประสานงานการออกร้านแสดงสินค้าเพื่อจำหน่ายในแต่ละครั้ง จะไม่มีค่าใช้จ่าย และเมื่อสินค้าของสมาชิกขายได้เท่าไรจะคืนเงินให้สมาชิกทั้งหมด ส่วนตลาด รองคือ คณะศึกษาดูงานซึ่งมีบ้างแต่ไม่มากนัก การกำหนดราคาจะใช้ราคาที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งค่อนข้างสูง แต่สามารถต่อรองราคาได้บ้าง โดย ขึ้นอยู่กับความประณีตของงานและลวดลายเสื่ออก ราคาจำหน่ายของเสื้อสมาธิ(ขนาด 33 x 70 ซม. ผืนละ 300 บาท) เสื้อ 2 พับ (96 x 190 ซม. ผืนละ 600 บาท และเสื้อ 3 พับ (ขนาด 144 x 190 ซม. ผืนละ 900 บาท)

1.3) ด้านการเงินและการบัญชี เนื่องจากมีรายได้จากการทอเสื่ออกไม่มากนัก ความสามารถผลิตและขายได้มากที่สุดในช่วงที่ผ่านมาประมาณปีละ 10 ผืนเท่านั้น จึงไม่เห็นว่าจำเป็นต้อง มีการจดบันทึกบัญชีเงินที่ใช้ในการดำเนินกิจกรรมเสื่ออกเป็นของแต่ละบุคคล ไม่มีการระดมเงินทุน จากสมาชิกเพราะในช่วงที่ ผ่านมาไม่มีการรวมตัวกันอย่างชัดเจน ขาดเงินทุนสนับสนุนการดำเนินงาน กลุ่ม

1.4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ในช่วงที่ผ่านมาไม่มีการรวมกลุ่มกันอย่างเป็นทางการ เป็นการใช้เวลาว่างและมาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการทอเสื่ออกลวดลายต่าง ๆ แต่เมื่อมีการ จดทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์ ชุมชนเพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มอย่างเป็นทางการ จึงมีความคาดหวังว่าการ ดำเนินงานในด้านต่าง ๆ จะมีความ เป็นระบบชัดเจนมากขึ้นได้ แต่สมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีความรู้ในการ บริหารงานในลักษณะของการรวมกลุ่มกัน

2) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเสื่อกกบ้านอู่แม่ใต้ ตำบลอู่แม่ อำเภอนาทองจังหวัดร้อยเอ็ด ผู้วิจัยใช้การสนทนากลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนกันในเรื่องของการหาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานของกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเสื่อกก ระหว่างคณะผู้วิจัยกับผู้นำกลุ่ม ตัวแทนสมาชิกกลุ่ม โดยสามารถสรุปแนวทางการพัฒนาได้ดังนี้

2.1) ด้านการผลิต กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนควรต้องพัฒนาทักษะการผลิตให้มีความชำนาญ ควรมีการตรวจสอบผลิตภัณฑ์ที่ผลิตขึ้น เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานเดียวกัน สำหรับปัญหาในด้านของเส้นกกที่ใช้เป็นวัตถุดิบหลักนั้น สมาชิกกลุ่มควรต้องจัดสรรพื้นที่ภายในครัวเรือนเพื่อการปลูกต้นกกเอง เพื่อให้มีวัตถุดิบใช้เพียงพอในการผลิต ซึ่งจะช่วยลดต้นทุนการผลิตได้ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลอู่แม่ ควรจะสนับสนุนพื้นที่สาธารณะให้เป็นแหล่งปลูกต้นกก (Pannipa, 2012) & (Duangmanee, 2012)

2.2) ด้านการขายและการตลาด กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ได้มาตรฐาน ผลิตภัณฑ์ชุมชน ส่วนการกำหนดราคาขายนั้นควรพิจารณาให้มีความเหมาะสมกับคุณภาพและลดรายผลิตภัณฑ์ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลอู่แม่ควรจะต้องจัดหาสถานที่แสดงสินค้าอย่างถาวร หรือ ประสานงานกับหน่วยงานราชการต่าง ๆ เพื่อให้ผลิตภัณฑ์ชุมชนเสื่อกกได้มีโอกาสในการออกร้านแสดงสินค้า อย่างต่อเนื่องโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย

2.3) ด้านการเงินและบัญชีกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนควรระดมเงินทุนจากสมาชิกกลุ่มเพื่อให้มีเงินทุนในการดำเนินงานของกลุ่ม รวมถึงจะต้องมีการจัดบันทึกบัญชีเพื่อการบริหารการเงินของกลุ่มเป็นไปอย่าง โปร่งใส สามารถจ่ายเงินปันผลได้ ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลอู่แม่ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ได้ให้ทุนสนับสนุนการดำเนินงานควรต้องกำหนดนโยบายให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนจัดบันทึกบัญชีอย่างต่อเนื่องเพื่อใช้ เป็นฐานข้อมูลในการสนับสนุนงบประมาณต่อไปในอนาคต

2.4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้นำกลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนควรมีพบบปะสมาชิกอย่างต่อเนื่อง เพื่อการร่วมกันออกกระเปียบข้อบังคับของกลุ่ม ควรมีการจัดโครงสร้างองค์กรตามหน้าที่งาน ส่วนองค์การบริหารส่วนตำบลอู่แม่ควรต้องเป็นตัวกลางหนุนเสริมในการให้องค์ความรู้ในด้านต่าง ๆ โดยอาจจะประสานงาน หรือจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ หรือวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ที่มีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบแล้วได้ถ่ายทอดภูมิปัญญาการบริหารงาน รวมถึงการดำเนินงานในด้านอื่น ๆ ให้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ชุมชนเสื่อกก (Thongphon & Uthit, 2012)

ตอนที่ 2 เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปริมาณโลหะหนักในสีย้อมกก นำไปสู่ข้อมูลทางวิชาการเพื่อยกระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ชุมชน ปริมาณตะกั่วในสีย้อมกกสังเคราะห์เคดสีเหลือง สีแดง และสีเขียวมีปริมาณที่แตกต่างกัน พบว่าปริมาณตะกั่ว เฉลี่ยจะมีอยู่ในช่วง 0.89, 0.70 และ 0.84 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมตามลำดับ และปริมาณโครเมียมเฉลี่ยจะมีอยู่ในช่วง 0.60, 0.40 และ 0.32 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัมตามลำดับ ซึ่งเมื่อเทียบกับค่ามาตรฐานของโลหะในดิน จะมีค่าต่ำกว่า ค่า

มาตรฐานในดิน ค่ามาตรฐานของตะกั่วในดินเท่ากับ 1.00 - 4.00 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม ค่ามาตรฐานของโครเมียมในดินเท่ากับ 0.75 - 1.00 ไมโครกรัมต่อกิโลกรัม (Sarin, 2011)

จากการวิเคราะห์ปริมาณโลหะ ตะกั่ว และโครเมียมใน สีย้อมสามชนิด จะเห็นว่าสีเหลืองมีปริมาณตะกั่วและ โครเมียมสูงกว่าสีแดงและสีเขียวตามลำดับ ซึ่งถึงแม้ปริมาณ ตะกั่วและโครเมียมจะน้อยกว่าค่ามาตรฐานที่มีในดิน แต่ในกระบวนการย้อมจะทำให้ซ้ำ ๆ และเหนียวถึงลงในบริเวณเดิม จึงอาจจะทำให้มีปริมาณโลหะสะสมในดินสูงกว่าค่ามาตรฐานได้

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากงบประมาณ ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรมของสำนักงานวิจัยแห่งชาติ ปี 2565

References

- Duangmanee, K. (2012). *Cost Accounting*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Kotchakorn, C. (2009). *Accounting Management*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Pannipa, R. (2012). *Cost accounting Principles and Process*. Bangkok: Chulalongkorn University Press.
- Sarin, T. (2011). Determination of Heavy Metals in Synthesized Dye following with Natural Colour Producing for Reed. *Rajabhat Maha Sarakham University Journal*, 5(22), 193-203.
- Thongphon, P. & Uthit, S. (2012). *Development guidelines for small and micro community enterprises in Songkhla lake basin*. Songkhla: Prince of Songkla University.

